

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM Monošter, 14. januarja 2021 - Leto XXXI, št. 2

stran 2

75-letnica smrti Avgusta Pavla

Dja sam ti tak včejla svojiva sina na delo kak mama namé
stran 45

Urška Žolnir
stran 7

»Samo aj mir mam«
stran 8

»Ge tö mrgém«

Pred 75-imi lejtami, 2. janua-
ra 1946, je v Somboteli mrau
dr. Avgust Pavel. Naraudo se
je 28. augustuša 1886 na Can-
kovi. Včiu se je v Monoštri, v
Somboteli in Budimpešti. Di-
plomo je daubo kak škonik
madžarskoga in latinskoga
gezika. Pauleg toga pa se je
najbole brigo za svojo sloven-
sko materno rejč, štero eške
gnesnaden gučijo na Cankovi
pa pri nas v Porabji tö. Iz te
rejči je doktoriro, napiso je
slovnico (nyelvtan) te rejči tö.
1920. leta je daubo službo v
Somboteli kak škonik. Pauleg
toga je v Somboteli stvauro
knjižnico (tau je gnes knjižni-
ca Dániel Berzsenyi), začno
vödavati novine Vasi Szemle
in je biu direktor Muzeja Sa-
varia. Kak prvi prekmurski
čednjak je dosta vse napiso v
madžarskoj rejči o prekmur-
ski in Porabski Slovencaj.
Pavel je odo po naši porabski
vesnicaj tö. Doj je spiso, ka-
kšne črne künje z gniškem so
meli naši starci 1927-oga leta.
V 1940-i lejtaj pa je v vogrski
novinaj slovenski, *po števano-
vsko* dojspiso, kak so lanfore

Avgust Pavel

V tom lesej si je sto cimprano
ižo zozidati, v šteroj bi v leti
živo s svojov držinov. Pavel je
küpo lejs od dühovnika Jožefa
Klekla s Črensovec, šteri je biu
že tistoga ipa v penziji. Peneze
je nej Klekli poslo, liki salezi-
janskim baratom v Ljubljano.
Cimprane iže nej mogo zozida-
ti, ka je mrau. Po njegvoj smrti

je dosta ojdl ta k svojim stari
starišom. Njena mati je bila
Vogrinka, zatok una nej znala
slovenski. Gda je Avgust Pavel
mrau, so gospaud Kühar 12. ja-
nuara 1946 vogrski pisali ženi:
*»Bolelo me je, gda sem zvödo
za smrt vašoga moža, mojo-
ga staroga dobroga padaša.
Vaša žalost, moja žalost.*

Avgust Pavel je biu v 59-om
leti, gda je mrau. Novembra
1945 je prišo v špitale, prva
nikdar nej biu betežen. Na ge-
traj so ma najšli nika, ka so v
tisti bojninski cajtaj nej mogli
zavračiti.

Pavel je biu star 47 lejt, gda je
začno vogrske pesmi pisati.
Za dveje knigi pesmi je napiso,
štere so vödali 1933. in 1936.
leta. Venak je čüto, ka nede
dugo živo, ka je dosta pesmi
napiso o smrti. Edna takša pe-
sem je *»En is meghalok«* (Ge
tö mrgém), v šteroj etak piše:

A mütő ablakával szemben
a villanypózna tetején
megkárogtott egy lompos,
ősz varjú.

S megértettem, hogy én is
meghalok.

És gyászfértől öltöttem
résztvevőn
fejem fölött az örök csillagok.

Pri oknu operacijske sobe
na vrhu električnega droga
je zakrakal grd jesenski vran.
In razümel sem, da bom tudi
jaz umrl.

Sočutno so nad mojo glavo
prt mrtvaški pogrnille večne
zvezde.

(Prevod: Lojze Kozar st.)

Avgust Pavel nas gvüšno gleda
s te zvezjd. Gvüšno je rad, ka

má kip (szobor) na Gorenjom
Siniki, gde si je sto cimprano
ižo postaviti. Rad je emo takše
stare domanje slovenske pe-
smi, štere spejva Mešani pev-
ski zbor Avgust Pavel tö. Z
naši vesnic je dosta piskreni
posaud in vsefele paverske
škeri odpelo v Muzej Savaria v
Somboteu. Od toga je, na ža-
lost, ostala samo edna pütra.
Drügo je vse na nikoj prišlo v
drügoj bojni. Depa ranč takše
posaude in škeri leko vidimo
v monoštrskom muzeji, šteri
nosi njegvo ime - v Muzeji
Avgusta Pavla. Sombotelska
slovenska samouprava in
Slovensko kulturno društvo
Avgust Pavel se vsikšo leto
spomina na njega. Sombotel-
ski Slovenci mamo takše pro-
grame, šteri nam pomagajo
gordržati slovensko materno
rejč, kulturo in padaštvo med
Madžari in Slovenci - za štero-
ga se je trüdo Avgust Pavel tö.

Marija Kozar

Kejp na 1. strani: Leta 2017 je
DSS dala na Gorenjom Siniki
postaviti kip A. Pavla. Na kejp
(s prave) takratni predsednik
DSS Martin Ropoš, či A. Pavla
Judita Pavel, kipar Ferenc Ki-
rály pa slovenska zagovornica
Erika Köleš Kiss.

Felsőszőlőnk, 1946. jan. 12.

Nagyságos Asszonyom !

Kedves férjének, az én régi jó barátomnak elhunytáról
fájdalommal értesültem. Fogadja Nagyságos Asszonyom legmélyeb-
ben átértett részvétemnek tiszteletteljes kifejezését.

Vajha enyhíthetné a család fájdalmát annak a tudata, hogy
elhunyt Gusztai barátunk sok pap nagyrabecsülését birta és azok
sokszor megenlékeznek róla szentmiséjükben. Igérem, hogy én is
azok között vagyok és leszek.

Kiváló tisztelettel vagyok :

Küháré asszony
plébános.

Pismo gospauda Kühara ženi Avgusta Pavla

lovili. Najraj pa je emo *Gorenji
Sinik*. Za vsikšo zimo si je na
Siniki küpo djabka. Eške na
smrtnoj postali si je sinička
djabka želo. 1940-oga leta je
küpo na Gorenjom Siniki lejs.

je žena ta lejs prejkdala rosagi.
Na Gorenjom Siniki so bili
Pavlov najbaugši padaš pleba-
noš *Janoš Kühar*.
Pavel je na Cankovi spozno
svojo ženo *Ireno Benkő*, štera

*Nášoga pokojnoga padaša
Gustina je dosta dühovnikov
poštüvalo in dostakrat do
molili za njega pri svoji sveti
mešaj. Obečam vam, ka mo
ge tö med njimi.*

ZAMUJENE JASLICE

Ročno izdelane jaslíce, ki krasijo vrt in okolico hiše pri dru-
žini Podlessek v Kančevcih. Sliko smo prejeli po novoletnih
praznikih. Hvala.

DESET LETNIC V PRETEKLEM STOLETJU

Na začetku vsakega leta publicisti naštevajo, katere pomembne obletnice se bodo vrstile v prihajajočih dvanajstih mesecih. Na straneh našega tednika pa se lotevamo nevsakdanje kronologije: od preteklih stotih let smo si izbrali tiste, ki imajo letos okrogli jubilej. Iz vsakokratnega bogatega dogajanja smo izluščili nekaj utrinkov, ki so bili v tistem letu še posebej značilni za Madžarsko in za slovenski etnični prostor.

Začnimo takoj z letom **1921**. Slovenci so si tistega leta najbolj zapomnili datum 28. junij, ko je ustavodajna skupščina sprejela t. i. vidovdansko ustavo, ki je Kraljevino SHS uzakonila kot centralistično in unitaristično ustavno monarhijo. V slovenski metropoli je istega leta - na mestu današnjega parka Tivoli - nastal Ljubljanski velesejem, najstarejši razstaveni prostor v skupni državi.

Narodna skupščina močno okrnjene Madžarske je tistega leta ratificirala trianonsko mirovno pogodbo, Karel IV. Habsburški pa se je dvakrat poskusil vrniti na prestol. Pál Prónay je v Oberwartu oklical »Banovino Lajta« na ozemlju današnje Gradišanske, v mestu Sopron pa so na plebiscitu izglasovali pripadnost k Madžarski.

V letu **1931** se je v takratni Dravski banovini (današnja Slovenija) zaradi svetovne gospodarske krize število delavcev zmanjšalo za tretjino, več kot 1200 podjetij pa je šlo v stečaj. Kljub temu so z daljnovodom Velenje-Podlog-Črnuče omogočili elektrifikacijo Ljubljane z okolico. Septembra 1931 je Szilveszter Matuska razstrelil železniški viadukt v mestu Biatorbágy (na progi Budimpešta-Dunaj), napad so oblasti izkoristile za obračun z ilegalnimi komunisti. Kinema-

tografi so še istega meseca vrteli prvi madžarski zvočni fim, v istem letu pa so posneli ikonično komedijo »Lakaj Hyppolit«.

6. aprila **1941** so sile osi napadle Kraljevino Jugoslavijo, okupacijske vojske so si kmalu razdelile Dravsko banovino. Še istega meseca je bila v Ljubljani ustanovljena

Osvobodilna fronta slovenskega naroda, do decembra je nastalo dvajset partizanskih čet. Prekmurje se je vrnilo pod madžarsko oblast, v Trstu je potekal proces proti šestdesetim primorskim Slovincem.

Madžarski ministrski predsednik Pál Teleki si je že pred napadom na prijateljsko Jugoslavijo segel po življenju, po neraziskanem bombardiranju mesta Košice (Kassa) pa je Madžarska napovedala vojno Sovjetski zvezi. Po črkah III. židovskega zakona je bilo v državi prepovedano poročanje med Židi in Nežidi.

Leto **1951** je večino Slovencev našlo v samoupravljalni Federativni ljudski republiki Jugoslaviji. V Bistri blizu Vrhnike je bil odprt Tehniški muzej Slovenije, kjer danes hranijo več avtomobilov maršala Josipa Broza Tita. Na pobudo slovenskih izseljencev v ZDA je tistega leta nastal Slovenski oktet, ki je ustvaril nov mejnik slovens-

ke pevske kulture.

Na Madžarskem so pričeli z deportacijami »nekdanjih izkoriščevalcev« iz Budimpešte, na podeželju je izseljevanje že potekalo. V mestu »Sztálinváros« (današnji Dunaujváros) so začeli obratovati prvi trije obrati železarne, za vse delavce v državi pa so uvedli enotni sistem

pokojninskega zavarovanja. V letu **1961** je v Sloveniji živel 1.591.523 prebivalcev. Le redkim je tedaj uspelo, da bi v zraku potovali s pravkar ustanovljeno družbo Adria Aviopromet, kasnejšim Adria Airwaysom. Prišlo je tudi do spremembe v cerkveni organizaciji: papež Janez XXIII. je ljubljansko škofijo povišal v nadškofijo.

Na Madžarskem je še odmevala revolucija izpred petih let, prav tega leta so usmrtili zadnjo skupino upornikov. Predsedniški svet je za ministrskega predsednika ponovno imenoval Jánosa Kádárja, v tem letu so z 82 % kmetijskih površin že gospodarili »socialistični veleobrati«.

Leto **1971** so v Sloveniji prebirali revijo »2000«, postopoma je začel izhajati Slovar slovenskega knjižnega jezika. Potekala je tudi izgradnja prve slovenske avtoceste, in sicer na odseku Vrhnika-Postojna. Za to obdobje je bilo še posebej značilno od-

hajanje na tisoče Slovencev na delo v tujino.

Na Madžarskem so se v tem letu odvijale volitve v državni zbor in občinske svete, na katerih je 99 % volilnih upravičencev svoj glas oddalo za kandidate Ljudske fronte. V skladu z dogovorom med Vatikanom in madžarsko vlado so pomilostili knezoškofa Józsefa Mindszentyja, ki je zapustil državo. Potrpežljivi kupci so se lahko veselili prvih sovjetskih avtomobilov znamke Žiguli.

Leta **1981** je začela v slovenskem Krškem poskusno obratovati jedrska elektrarna, v reaktorju je prvič stekla verižna reakcija. Še istega leta so na območju Julijskih Alp razglasili Triglavski narodni park, v katerem je obveljal strožji naravovarstveni režim kot v dotedanjih krajinskih parkih.

V istem letu so si delavci na Madžarskem nekoliko odahnil: uvedli so 42-urni delovni teden, ukinili so torej delo ob sobotah. Mnogi so se lahko lotili tudi privatnega dela, od tistega leta je bilo namreč dovoljeno ustanavljanje t. i. »gospodarskih delovnih skupnosti« (gmk).

Leto **1991** je bilo najbrž najpomembnejše v vsej slovenski zgodovini: po predhodnem pritrdilnem referendumu je bila 25. junija razglašena državna samostojnost Republike Slovenije. Naslednji dan se je začela desetdnevna vojna, nekaj mesecev po uspehu le-te pa so državo zapustile vse enote zvezne vojske. Na koncu leta je bila sprejeta Ustava Republike Slovenije.

Demokratska Madžarska je medtem podpisala tristranski sporazum z višegrajskimi državami, deželo so zapustile vse sovjetske čete. Začelo se je odškodovanje prizadetih z nacionalizacijo, nepremičnine so se vračale tudi cerkvam. Avgusta je Mad-

žarsko obiskal papež Janez Pavel II.

Februarja **2001** je italijanska vlada s sprejetjem »zaščitnega zakona« prvič uredila pravni status slovenske manjšine, Slovenija pa je prišla v središče svetovnega zanimanja junija, ko sta se na Brdu pri Kranju prvič sestala ameriški predsednik Bush in njegov ruski kolega Putin. Novembra se je slovenska nogometna reprezentanca prvič v zgodovini uvrstila na svetovno prvenstvo.

Tudi Madžarska je posvetila posebno pozornost zamejskim rojakom: Parlament je v tem letu sprejel »statusni« zakon o podpori Madžarom v sosednjih državah. V znamenju sodelovanja so svojemu namenu predali most med Esztergomom in slovaškim Štúrovim, stekel pa je tudi prevoz na železniški progi Murska Sobota-Zalae-gerszeg.

Zanimiv politični dogodek v Sloveniji je bila »superreferendumska nedelja« na začetku junija **2011**, ko so volilci zavrnil kar tri predloge vlade Boruta Pahorja. Istega meseca je Unesco potrdil najdišča koliščarskih naselbin kot drugo slovensko lokacijo na seznamu svetovne dediščine.

Na Madžarskem, ki je takrat predsedovala Evropski uniji, prav tako ni primanjkovalo političnih dogodkov: sprejet je bil novi temeljni zakon, olajšana je bila domestifikacija zamejskih Madžarov, ženskam pa so omogočili upokojeve po štiridesetih letih delovne dobe.

Pred desetimi leti je - kakor v vsej Evropski uniji - na Madžarskem potekalo ljudsko štetje, na katerem se je za Slovence izreklo 2820 ljudi. Naj nam novo leto prinese vsaj take, če ne celo boljše izide!

-dm-

ilustracija: Pixabay

PREKMURJE

Soboški špital

Svetki so za nami, zatau se trbej pa navaditi na vsakodnevni žitek, steri pa je zavolo navvoga koronavirusa ške furt nej takši, kak bi si mi vsivkuper želeli. V krajini ob Mūri je ške furt dosta takših, steri zbetežajo za covidon-19. V soboškom špitali so pred dnevi vōdali neka podatkov, steri kažejo, ka je té špital med najbolje obremenjenimi v rosagi. Po rečaj strokovnoga direktora Daniela Grabara bi tau leko bilau tūdi zavolo toga, ka je v Prekmurji in Prlekiji dosta starejših lidi, pa tūdi dosta kroničnih betežnikov. Na sprtoletje so vse covid betežnike vozili v druge špitale po Sloveniji, od geseni naprej pa se jih je v Soboti vračilo okauli 800. Od začetka novembra do konca leta jih je bilau furt med 130 do 145 na den. Soboški špital ma uradno vsevkuper 407 posteu, zatau tau v praksi pomeni, ka jih eno tretjino nūcajo covidni betežniki.

Ka so lidge hvaležni padarom, medicinskim sestram in vsem drugim, steri se mantrajo, ka bi obranili čimveč betežnih pri življenji, je pokazo tūdi izbor za Pomurko in Pomurca leta, steroga je že 30. paut pripravo radio Murski val. Poslušalci, steri so gučali v radijski eter, so največkrat povedali, ka davlejo glas kolektivi Splošne bolnišnice Murska Sobota, poleg špitale pa sta največ glasov kak Pomurka in Pomurec leta 2020 daubila ške Lara Puhani in Jožef Ošlaj. Puhanova je koordinatorka tradicionalne šetnje z rdečimi baloni v Murski Soboti ob mednarodnom dnevi redkih betegov, Jožef Ošlaj iz Puconec pa je biu duga lejta krvodajalec. Tau velko humano delo je opravo več kak 160-krat in je eden od tistih Pomurcov, steri so v svojom žitki največkrat darūvali krv.

Silva Eöry

Dja sam tū tak včēja svojiva sina na delo k

Hvala Baugi, ka sta nam Baug pa Devica Marija telko pomagala, ka je naš rosag leko tašna rendelūvanja prineso za svoj narod v adventskom časi 2020 leta, ka so cerkveni obredi nej bili dolazapovedani. Etak smo mi, Varašanci tū srečni biléj, ka smo od prve adventne nedele vcejlak do svetoga posta leko meli zordjanice. Cirtjev se je skaus lepau napunila, zakoj so nam gospaud Bodorkos svojo zadovolstvo večkrat na znanje dali. Lepau so bili mladi, mlade držine, v sredi lejtaj pa mlajši penzionisti. Penzionisti v najlepši lejtaj, steri so furt bili najbola aktivni, najbola vōrni, so zdaj doma v svojoj toploj iži sprvajali meše. Tau je bilau najbola pametno za njij, ka so etak zagvūšno nej bili v nevarnosti pauleg virusa. Zvōjn Varašancov je z vasnic tū zavolē vernikov odlo svojo dōjšo pa srce napuniti z veselđjom pa s čakanjom rojstva našoga Mešiaša. Med njimi je vsakši nemili den prišla Tūnda Dončec iz Sakaluvec, zatau sam go prosila za pogučavanje, aj zvejmo, od steroga mau je tak vōrna pa ka go ženē v življenji.

»Gda sam mlada bējla, sam vsikdar odla k meša, depa prējšo je taši čas, gda sam nej mogla odti zatok, ka sam po nedelaj tū delala. En mejsec sam eno nedelo mejla fraj, té sam pa rada bējla, ka sam leko doma pa sam vse leko ta oprajla. Že več kak dve leti v Varaš odim v cirtjev, Bodorkos gospaud trno lejpa meša slōžji, dosta se popejva tū, vsikdar nauvo predga, ka namé tū fejs briga. Lani sam že tū odla k zordjanicam, samo sam eno vōnjala, gda sam že na šрто vōro mogla delat tēti. Letos sam pauleg koronavirusa dosta doma, na teden samo eden ali dva dni odim delat zadvečerek. Zdaj v adventi vsikši den v petoj vōri gorastanem, za

malo že v auto sedem pa sam za par minutov že v Varaši. Letos sam eštje eno mešo nej njala vō pa ranč neštjem. Po sobotaj so zordjanice v Trauščaj, tá tū ranč tak dem. Na Brennerovo prauško sam tū odla. Mūva z mojim parom Zolinom že prejk šest lejt odiva na teden dni v Medjugorje, bila sva v Rimi, na Bledi ...«

Ka poznaš dōjšno zdaj, gda si vsikši nemili den pri zordjanicaj?

»Najbola tau, ka že nede dugo, ka se Jezuš narodēj. Dja tau fejs čakam. Pa dōjšno se nikak tū pomirim, mauč mi dá. Tašno energijo dobim, ka tau ne moram vōprajti. Dja vsikši den zatok moram tēti k meša, ka mi tau veselđje dá.«

Pri vas doma je že božič, tak zvōjna kak znautra, že cejli ram maš okinčano.

»Ja, na prvo adventno nedelo sva okinčala z menši sinaum Milanom, on zvōjna, dja pa znautra. Za nauvo dekoracijo sam girland tōjpila na Nemškom. Frištje pomarančline sam lepau na tenko gorazrezjala, posišila pa tisto gora sklala, od toga déne tak dobro cejli ram. Pa dosta pokarajov pečem, kak zejo, že pečem drugoga. Zdaj tū mam traujo fele, gnes sam za kremnato spekla té fantje, stere sam napunila z vaniljinim pudingom pa na trdo gora zmlačeno sladko smetano (tejszín), za sōji pokaraj pa mam eštje v čokoladnom mazi pa pocukranim kokusom skobacano piškoto, s kokusa pa z beljaka djajc pa sam taše male tōjpe naprajla, ka nej trbej pečti. Pa si že brodim, ka mo leko pa pekla.«

Telko slačine tvoji moštji zandolejo zesti?

»Nej, dja sausadom tū furt nesem pa pride (h)či Zolina s Kermedina, njenoj držini tū spatjivam domau, pa naši tū radi majo. Vejš, tau je moj hobi, dja vsikdar moram peč-

ti, če štjém ali nej, namé na tau nika ženē.«

Ka pa na sveti post maš, kaši meni ali furt drugo djesti spravlaš?

»Vsikšo leto stjōjam ribjo župo, vōskobacane (pohane) ribe, na olaja kromče, vō skobacani sir pa na olaja gra.

Tau je meni pri nas vsakšo leto.

Tūndi, gde pa ka maš za delo, slōžbo?

»Dja že pet lejt v Avstriji v Fürstfeldi delam na tōjnji v enoj restavraciji. Zdaj pauleg virusa so tam restavracije tū zaprejte, depa sto štjē, si leko domau nesē djesti. Etak zdaj leko delam na teden samo gnauk ali dvakart od podneva večer do sedme vōre. V normalnom časi pa na teden 3-4 dni po 12 vōr.

Dja sam pomočnica na tōjnji, nej sam stejla biti tōjjarca, etak nejman brigo, odgovornosti zavolo djesti. Posaudu perem, pucam pa z dobre vaule tōjjarom vcuj nosim, ka trbej, ka bi mi nej bilau mujs, depa dja rada pomagam. Leko povejm, ka sam zadovolna, vesela, ka dobro delo mam, dobre kolege pa dobroga prejdjnoga. Zdaj sam doma dvajsti dni na dopusti, etak doma tū vse leko vreddejem pa spucam.«

Ka vejš delati cejle dneve, gda se že cejli raum lesne?

»Dja zazranka gora stanem pa cejli den delam pa delam. Dja mujs moram delati, tau je moj hobi. Pa vsikdar nika vōnajdem. Omare sam patjivala, zdaj sam gora ūšla na pod (podstrešje) pa ka nej dobro ali je višejno, tisto v smetje spatjivam. Té v tōjnja kredenc vse vō spatjivam, vōzbrējšam, vse, ka leko z mesta

zvlačim, v špajza (shramba) polce ranč tak vred dejem pa ka leko vse. Doma vsikdar djesti delo, tašo aj ména nišča ne gončēj, ka doma nejga dela. Dja sam zdaj že več dnevv doma, depa dja si itak vsikši den najdem delo.«

Tūnda, od steroga mau te

Tūndi Dončec vsakšo leto lepau okinča ram znautra-zvūna za svetke

ženē tak delo?

»Dja sam z Otkauvec, v Sakalauvce sam se oženila 1987. leta. Z možaum sva té ram gora zozidala pa sva se že 1989. leta notaspajjala tū. Sledkar sam pa vsikdar več pa lepše stejla meti. Zdaj sam sama, ram je moj pa rada mam, če je vse lejpo. Moj ram mujs mora tak vōgledati, kak dja štjem.«

Zdaj, gda si že več lejt sama, kak si leko telko pejnez vtjūpsprajla, ka si tak lepau dala obnauviti ram?

»Dja sam prvim delala v tōjnja v enoj krčmej v Varaši pa gda sam doma bējla, té sam vsikdar na Nemško (Avstrijo) odla pucat. Mejla sam deset ramov pucati pa sam tiste pejnaze vsikdar vkraj djala. Mena se nikdar nišo delo nej vnaužalo, ka so mi prajli, tēsto sam naprajla. Zdaj sam že taknjala, ka mi že dojde, tjelko sam dja delala. Sto vej, kak dugo mo žējvala. Zdaj že pet lejt odim delat tavō, gde

ak mama namé

zatok dosta baugše leko slöj-ži človek kak doma. Vsevtjup tak dvajsti lejt delam vanej v Avstriji. Pa vsikdar, gda mi je vtjup prišlo telko pejnaz, ka mi je dojšlo povejmo na strejo, té sam go dala dolameniti, gda sam pá leko vjup sprajla, té sam na dvaura asfalt dala

zaprati, gora zaprati, vse moraš vred vzéti, ka gda vnoči domau pridem, poglednem, ka si napravla pa ka nej.” Dva brata Ernő pa Tibi sta tū ranč tak mela goraspéjsano. Njiva sta mogla drva nota nositi pa vsefale zvójnašnje delo tao- prajti.

K zordjenicam je ojdlá v varaško cerkev

dolasklasti, potistim san pa vtüp sklala za ram vöpućati, té pa za grajko pa tak tada- le. Furt sam samo telko dala napraviti, sam telko cerila, tjelko pejnez sam leko vtjup prišparala. Samo od stopaja do stopaja sam leko vse tau sprajla.«

Tebé sta že tvoji va stariša, pokojni Broužin (Dončec) Ernő pa tvoja mati Kondor- na Berta tak za delavno ranila ali si že kak vözraš- čena gratala tak flajsna?

»Ja, dja sam ešče ranč nej v šaulo odla, gda sam oprvim že gvant vözaprálá. Mama mi prajla, „poj sé pa gledaj, kak trbej gvant prati z mašinom”. Pa mama odéjšla delat, gda je domau préjšla, je gvant vö béjo zaprani. Vardjam, ka sam samo tak dosegnila vöprestejrati gvant, ka sam si mali šamedli djala pod štrik za sišéjti. Dja sam vsikši den mogla delati, ka mama üšla delat pa mi gora spijsala na papir „Tündi, moraš posaudó

odla, njiva dva sta sama od sebe gorastanila, sta si zaj- trk napravla, sama sta šla v šaulo. Gda sta s šaule domau prišla, sta furt tazaprálá po- saudo, gora sta zaprálá, vse sta tao-prajla. Nikdar sta se nika nej tröjčala, furt sta ba- ugala. Zdaj tū, Milan je ešče doma z menov, on vse zvöj- našnje delo taopravi, kosi, z drvi dela, red drži, dja samo znautra delam, rejdko, če kaj vanej tū pomorem. Zdaj je tū ranč zemenico vred djau, vöpo-farbo, mozaik dola sklau. On si sam od sebe najde delo pa tisto precizno opravi tū. Vekši sin Roland je že nej doma, depa on je tū ranč tak delaven pa obadva fejs data na čistaučo pa red. Dja sam tū tak včila mlajše na delo kak mati namé. Hva- la Baugi!«

Klara Fodor

Foto: K. Fodor in osební arhiv Tündi Dončec

Pod Srebrnim brejgom ...

... se je ešče nika nej vöminilo, na slovenskom kraji se je nej. Pa se je ča- kalo, ka se v parlamenti dun vözglasi, ka se premierja pa njegve minist- re vömini. Tak so na velke tisti gučali, skur že obečavali, steri na njive stauce si škejo dojsesti. Že gvüšno, ka dva mejseca obečavajo, vüpanje majo, depa vsigdar povejo eno pa isto. Povejo, eške nej té teden, situ- acija eške je nej zrejla gé. Pa po tejm na drugi teden gnako vözglasijo. Takšnomi deli lidge vejo prajti, ka trausila se je gora, naraudila se je müš. Istina pa je, ka se vse vküper že dugo, malo preveč dugo trausi. Nej zemla, stera je slovensko sausedico Hrvaško tak katastrofalno stra- usila. Zvekšoga po cejli slovenski krajini spod našoga brejga se je leko tau čütülo. Na, če zdaj nazaj v parlament demo, tam se je tau tö zgodilo. TV kamere so gor gemale, kak so se iz parlamenta kak najbolje prva vsi vöspucali. Humorist je povedo: Kak bi lepau bilau, aj bi več nigdar nazaj nej prišli. Depa dun so prišli pa uni so cejlo Slovenijo s svojim dvigavanjom rauk tadale trausili.

Trausi pa se Pošta Slovenije tö. Že smo pisali, ka so se male pošte po vasaj na velko zapejrálé, zaprav so ji dojpovedali. Korona je vcejlak šege lidi vöminila. Zaprejte baute so ji začnile napelavati, ka si prejk pošte naraučijo. Paki, paketi, kaštüle, škatüle vsej farb so prišli, lüdi nej zavölé bilau, mogli so vöre pa vöre duže delati. Eške vsigdar dosta pakov čaka, ka do tadale šli, do lidi prišli. Depa najvejša baja je zavo- lo vör gratala. Zavolo tisti vör, ka so poštarice pa poštarice več delali. Njivi prejnji so njim zdaj zavolo tej vnaugi vör opomine vöstalali. So je opaumnili, ka so nej po regulaj delali, ka preveč vör je taodišlo. Tü se zdaj spitavajo, sto je nauri gé? Vej so pa lidge v svoji službaj samo škeli, aj vse normalno funkcionejra, vse normalno tadale dé. V tejm se vse bole kaže, kak bi indašnje male veške pošte leko pri tem eške po- mogle. Samo prejnji so iz takšnoga materiala napravljeni, ka svojga naoupačnoga dela nigdar nedo pripoznali. Tak so zdaj tisti krivi, steri škejo pošteno delati. Pa je tau nej samo na Pošti Slovenije. Takše se leko vsepovsedi najde: sto dela, ne smej nika naaupek napraviti, steri je više nji, se v njegvo delo niške ne smej nut smesti.

Vse bole pa se v volo lidi politika šké nut smesti. Od ceplenja de rejč, od ceplenja prauti covid-19. Fronta pruti tomi medicinskomi deli se je že neka lejta nazaj začnila. Zvekšoga so eni stariške glas gorzdigavali, ka svoji mlajšov prauti betegon ne dopistijo cepiti. Pa je vsevküper v eno malo fronto se začnito vöobračati. Ta fronta zdaj znauva glavau zdiga- va pa skur že krči; ne dopistimo igle v naša tejlá! Padarge, tisti najbolje prejnji, pripovejdajo, ka bar 1 200 000 Slovincov bi bilau potrebno cepiti, ka bi na gesen življenje normalno gratalo. Kak povedano, nej malo lidi se prauti tomi postavlja. Aktualna politika tak šké, aj se tak zgodi, kak medicina guči. Fronta se glasi, ka nejdo na iglo, zaprav, ka ne dopistijo, ka una v nji pride. Iz toga že nauve pripovejti gračüjejo. Vsefejle se ji lejko čüje. Ena je ta, ka do tisti, ka rokau za inekcija ta ne podržijo, štrafani. Druga teorija že bole lagva gé. Una dojdava, ka sploj za nikšno vrastvo nejde, prejnji aj bi je audali, ka na nijj teste delajo. Ja, vsefele špekulacije so vöprišle pa gvüšno, ka nauve se leko čakajo. Špekulejra pa se s tejm tö, gda leko mlajši čakajo, ka nazaj v šaule do šli. Vsevküper že bi kak humoreska vöglejdalo, če bi tak za istino šlau, za trno žalosno istino. Humoresko pa ranč vsefele farb ministri režej- rajo. Eden povej, ka če de kaj na bauške šlau, leko drugi teden čakamo, ka se zgučimo, če de drugi teden tak, kak aj bi bilau, je že bilau pa je nej bilau, bi moglo biti. Kak aj bi bilau za dva tedna, kak je že eden teden nazaj bilau ... Eške ge, ka vam tau pišem, ne razmejim najbolje, depa skur tak se vsevküper leko čüje.

Naš Srebrni brejg trno dobro čüje, ka se kaulak njega pa spodkar pod njim godi. Samo, aj gdasvejta od čemerouv gor ne stane. Potejm de se vse razmelo.

Miki Roš

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Šege pa verovanje v januarí

Lüstvo je prvin dosta bola vörvalo kak gnesden, dosta bola so vse zamerkali, ka se dogaja kaulak nijj. Sledkar so s tauga te znali, kakšno vrej- men baude ali kakšen pauv leko čakajo. S tejm so se prvin vsepovsedik, po cejlom rosagi, spravlali, depa bila je razlika med regijami, med župani- jami. Ranč tak mi v Porabji dosta taši verovanj pa šeg mamo, stere v Železni župani- ji sploj ne poznajo.

Če cejlo leto gledamo, te je januar tisti mejsec, gda se dosta vse leko zamerka, kak vrejmen tak tau tö, kakšna pauv baude. 1. januarja so že rano zazranka od rama do rama friškat odli v Porabji. Na seniškóm tali z vodaup pa z brojcov, na števanovskom tali pa s spletenim krpačóm. Ranč tak je šega bila, ka so na nauvo leto korino posta- vili na stüdenec, zato aj nik- dar vö ne posene, aj vsigdar zdravo vodaup ma. Kak prvin tak zdaj edni na tau tö fejš skrb majo, ka na nauvo leto kokošečo mesau nej, bola lečo küjejo, aj cejlo leto srečo majo. Nej je vseedno bilau, ka se prvi den dela, tak drži- jo, ka 1. januara delaš, tisto de cejlo leto čakalo na tebe. Nej slobaudno šivati, prati pa smetje vönesti tö nej, zato ka s smetki vred srečo tö vö iz rama odneseš. Nej slobaud- no pejneze na pausado dati pa k doktora odti tö nej. Tau so tö fejš zamerkali, kakšno je vrej- men na trej kralovo, zato ka če je te den mlačno pa deževno, te duga zima baude, če snejg dé, te brž sprtlejt baude. Če je 21. januarja vedrina, te dober pauv leko čakajo. Ranč tak te, če se na drügi den, gda je Vin- ce, topi, te bečke geseni pune baudejo.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Sedmi protikoronski zakon

Državni zbor je sprejel sedmi protikoronski zakon, ki prinaša dodatke za več skupin prebivalstva, vsebuje pa tudi možnost prisilnega upokojevanja. Zaposlenim, ki izpolnjujejo pogoje za starostno upokožitev, torej praviloma v starosti 60 let in s 40 leti delovne dobe, bo lahko delodajalec odpovedal delovno razmerje brez navedbe razloga. Pri tem bo imel delavec pravico do odpravnine. Z novimi ukrepi, tokrat vrednimi 550 milijonov evrov, se bo med drugim pomagalo najranljivejšim skupinam prebivalstva, zdravstvu, gasilcem in prevoznikom. Država bo podjetjem financirala nakupe antigenskih hitrih testov. Predvsem pa je vlada v postopku sprejemanja poudarjala socialno noto tokratnega protikoronskega zakona.

Za čas epidemije zakon določa denarno nadomestilo plače zaradi izgube zaposlitve, predvideno je tudi izplačilo enkratnega solidarnostnega dodatka najranljivejšim skupinam – upokojencem, študentom, zaposlenim z najnižjimi plačami, otrokom do 18. leta starosti, staršem z več otroki in starejšim kmetom z nizkimi dohodki. Za vsakega novorojenega otroka bo država še leto dni po koncu epidemije plačala 500 evrov. Ta določba velja za otroke, rojene že od 1. januarja 2020 dalje. Verski uslužbenci bodo za zadnje tri mesece letos prejeli mesečni temeljni dohodek v znesku 700 evrov. Zaposlenim v javnem zdravstvu in domovih za starejše, ki delajo z bolniki s covidom-19, zakon do konca leta 2021 prinaša za najmanj 30 odstotkov višje plače.

Zakon prinaša tudi številne dodatne ukrepe na področju gospodarstva, ki naj bi podjetjem olajšali spopad z epidemijo, ohranili delovna mesta ter omogočili preživetje dejavnosti, ki v teh časih ne smejo poslovati oz. delujejo okrnjeno.

KDOR IMA CVETLICE RAD/STO MA RAUŽE RAD...

ČAR ZIMZELENEGA RASTLINJA POZIMI

Pri načrtovanju vrta ali samo pri dosajanju le-tega se pri nakupu rastlin največkrat osredotočimo predvsem na cvetno razkošje posameznih

rastlinje in ga spomladi posadimo.

Klasični predstavnik priljubljenih zimzelenih rastlin je bil pušpan, naj gre za nizko živo

lahko izbiramo, vendar je izbira zelo majhna. Najbolj priljubljene so japonske azaleje, ki prinašajo resnično veliko razkošje. Sledijo jim kalmija,

travami in trajnicami je pravi biser. Ponaša se tudi z bleščicami listi in aromatičnostjo, ko jih podrgnemo.

Na novo nastalih vrtovih se

Bor v krono cepljen, priljubljen zimzelen iglavec za manjše vrtove in grobove

Koloradska jelka, meni najbolj priljubljeni iglavec za aranžiranje. Ima dolge srebrnkaste iglice, ki dišijo po limoni

Storži korejske jelke

Brogovita, ki prinaša v zimskih dneh zelenilo in še cvetje je vsako leto bolj priljubljeno. V času, ko druge rastline počivajo, poskrbi brogovita za živahno kuliso pred hišnimi vrati.

šotasta mirta, skimija in zimzelena brogovita. Spomladi vas bo z množico cvetov belega grozdastega socvetja navdušil tudi lovorikovec, vendar v primeru, da ga boste pustili, da raste kot prosto rastoč grm in ne kot obrezana živa meja.

Pri nas se pogosto uveljavlja v prodaji skimija, ki je zimzelena z lepimi roza grozdastimi cvetovi. Zraste do 120 cm,

vse bolj pojavljajo povešave cedre, ki rabijo oporo in delujejo zelo zanimivo in veličastno.

Vedno zeleno rastlinje je vse bolj zanimivo in priljubljeno pri urejanju vrtov, kajti veliko ljudi moti listje, ki jim povzroča velik napor pri pospravlilu.

MORDA NISTE VEDELI ...

Jelka: Rojeni v znamenju jelke (2.1.-11.1.) spadajo med

Skimija je srednje rastoč zimzelen grm, ki zelo počasi raste in je primeren za manjše vrtove.

vrst. Prav pozimi moramo poskrbeti, da bo naš vrt zanimiv, da bo prišlo dovolj zelenila tudi potem, ko večina rastlinja izgubi svoje liste in cvetove. Zimski čas je pravi, da si prikličemo zimzeleno

mejo, obrobo gred, visokodebelno drevesce ali oblikovan grm. Zaradi trdovratnega škodljivca ga nadomestimo z lonicero ali drobnolistno japonsko bodiko. Tudi med zimzelenimi cvetnimi grmi

bolj pa zraste v širino in je primerna za manjše vrtove, žive meje, posode ali grobove. Odporna je na bolezni in škodljivce. Je počasne rasti. Za uspešno rast zahteva kislo prst. V družbi z okrasnimi

ljudi z občutljivo dušo in so zelo čustveni.

*Besedilo: Olga Varga
Fotografije: Olga Varga in svetovni splet*

Erični slovenski športniki (7.)

Urška Žolnir

Urška Žolnir se je z zlatimi litarami vpisala v zgodovino slovenskega športa. Po tistom, ka je v Atenaj leta 2004 kak prva slovenska judoistka dobila medaljo na olimpijskih igraj, je osem let sledkar v Londoni okauli šinjeka dobila ške zlato olimpijsko medaljo. V svojoj vitrini ma ške dve bronasti medalji s svetovnih pa štiri zlate z evropskih prvenstev.

31. julija 2012, gda je dojobladala vse svoje tekmice, smo leko prešteli tudi šalo, ka so angleški policaji zvali Urškine stariše, naj jo dun pridejo iskat v London, vej pa se že cejli den bije, pa je niške ne more dojstavit. Ške celau znameniti Chuck Norris se je

Urška Žolnir in njeni trener Marjan Fabjan

tisti den rajši ogno britanske prestolnice, vej pa se je bojo Urške. Istina gé, ka je bila judoistka iz Pernovega pri Žalci na té den rejsan nepremagljiva, in tau v kategoriji do 63 kil. Osem let prva je bilau tudi zanimivo, vej pa se je nej kvalificerala za té igre, bila je samo rezerva. In po tistom, ka je ena judoistka odpovedala svoj nastop, je Urška dva dni pred odhodom na olimpijske igre zvedela, ka de tudi sama leko šla v Grčijo. 17. avgusta leta 2004 si je kak prva Slovenka v tom borilnom športi priborila bronasto kolajno. Dobitnica dvej olimpijskih kolajn je »produkt« kluba Z'đežele Sankaku, steroga ustanovitelj in guru je Marjan Fabjan, steri je znani, ka moreta pri njom biti red in disciplina. On je leta 1992 pauleg Celja, na Lopati 12 (gé tudi žive) gorpustavo zidino Budokan Fabjan, stera je hram judoistk in judoistov svetovnega formata. Urška Žolnir je o tom, kak je doživela zmago na olimpijskij igraj v Londoni, povedala: »Velka skala se mi je tisti den odvalila od srca. Paut do medalje je bila žmetna, tak fizično kak psihično. Zavolo toga, ka sam mejla v karieri že dosta poškodob, sva si s trenerom Marjanom Fabjanom prva zadalau tau, ka pridem na olimpijske igre nepoškodovana. In tau mi je gratalo, zatau sam šla v London samozavestna.« Bila je fejest osredotočena na svoj cilj. In tak je reprezentančnomi padari, steri joj je pravo, ka naj se dun malo nasmeje, zabrusila nazaj, ka se je v London nej prišla smejat, liki ma drüge plane. Pravijo, ka ma vsakša medalja v istini dvej plati Po vrnitvi domov jo je čakalo dosta dela, družjenja z navijači, s pokrovitelji in mediji. Pauleg toga, ka je ške naprej sama trenerala, je bila tudi trenerka, zatau ji je začnilo sfalidjavati cajta za spat. Po tistom, ka je Urška Žolnir leta 2015 uradno zgotovila svojo blestečo športno aut, je gorodprla nauvo poglavje v knjigi svojoga žitka. Na začetki leta 2018 se je oženila z nekdešnjim košarkarom Matejom Jugovarom, s sterim sta pred dvema letoma daubila čerkico, sterij sta dala ime Nole. V irščini tau pomeni sveklina.

Silva Eöry
Kejpi: internet

Jeep klub Veteran Murska Sobota

PO POMURJU IN OKOLICI S STARODOBNI MI VOJAŠKIMI VOZILI

V preteklih letih smo večkrat lahko videli, kako se je po Pomurju in okoliških pokrajinah vila kolona več kot petdeset starodobnih vojaških vozil. Vožnje so organizirali člani Jeep kluba Veteran Murska Sobota. Prejšnja leta so na teh vožnjah sodelovali tudi člani sorodnih klubov iz sosednjih držav in iz drugih slovenskih pokrajin, lani pa so zaradi koronavirusa sodelovali le člani njihovega kluba, pa še to brez postankov

Avstrijo in Hrvaško ter ob Muri. Tokrat je sodelovalo le sedem vozil, na poti pa niso imeli postankov, kot je to bilo prejšnja leta, ko jih je pot vodila tudi skozi Porabje. Pred panoramsko vožnjo članov kluba so se udeleženci zbrali pri gostišču Gaj v Odrancih, od tam pa so se najprej popeljali do Lendave in stolpa Vinarium v Dolgovaških gorica, kjer je bil prvi postanek. Pot so ob meji z Madžarsko nadaljevali do Dobrovnika in

Jeep klub Veteran Murska Sobota ob lanski vožnji po Pomurju

in družjenja z domačini po krajih, skozi katere so se peljali, je povedal predsednik kluba Štefan Jančarič: »Jeep klub Veteran Murska Sobota smo ustanovili pred trinajstimi leti lastniki starodobnih vojaških vozil. Večina naših vozil je bila izdelanih med leti 1939 in 1945. Člani kluba smo z različnih območij Prekmurja, nekaj pa jih je tudi iz sosednjih slovenskih pokrajin. Ob vozilih, ki so stara več kot petdeset let, imamo v zbirkah še vojaško opremo in oblačila, ki so jo nosili in uporabljali takrat, ko so bila izdelana ta vozila.« Cilj društva je, da bi tehnično in kulturno dediščino, povezano z džipi in podobnimi vojaškimi vozili, ohranjali v originalni obliki, torej tako, kot je dejansko bila pred več kot pol stoletja.

Lani so namesto mednarodne vožnje organizirali vožnjo ob slovenski meji z Madžarsko,

Kobilja, od tam pa do Hodoša in Čepincev. Sledila je vožnja do Serdice, od tam do Cankove, Tišine, Bakovcev in Ižakovcev, od koder so se vrnili v Odrance. »Naša vojaška vozila so priča zgodovini prejšnjega stoletja. Lastniki zanje zelo dobro skrbimo in ta kljub svoji starosti brez težav prevozijo tudi daljšo pot. Lastniki starodobnih vojaških vozil smo ljudje, ki cenimo zgodovino, vendar pa si vsi želimo, da takih vojaških vozil nikoli več ne bi bilo treba uporabljati v vojni. Želimo si, da vojn nikoli več ne bi bilo,« dodaja Jančarič. Pred šestimi leti so se štirje člani društva z njimi popeljali do Normandije, kjer so praznovali 70. obletnico izkrcanja zavezniških sil v drugi svetovni vojni. Tam je bilo na tisoče takih vozil, ki so jih uporabljali v drugi svetovni vojni, seveda le zavezniških.

Besedilo in fotografiji:
Jože Gabor

... DO MADŽARSKE

Od začetka oktobra zmrznilo
54 ljudi

Po sporočilu Madžarskega socialnega foruma je od začetka oktobra zaradi podhladitve umrlo na Madžarskem 54 ljudi. Večina v lastnih hišah ali stanovanjih v manjših podeželskih naseljih zaradi tega, ker so živeli sami in nobeden ni skrbel za njih in za kurjavo pri njih. Večina žrtev mraza je živela v globoki bedi. Največkrat so jih našli že mrtve ali so umrli v bolnicah, saj jim zaradi prenizke telesne temperature več niso mogli pomagati. Na podlagi teh primerov Madžarski socialni forum opozarja na pomanjkljivosti socialne oskrbe po manjših naseljih. V večjih naseljih, predvsem v Budimpešti, takih primerov skoraj ni bilo, kar kaže na boljšo organiziranost socialne pomoči in na povečano skrb za starejše in brezdomce.

Vse več madžarskih študentov
študira v tujini

Po podatkih Centralnega statističnega urada je lani študiralo na madžarskih univerzah 247 tisoč študentov, 6 odstotkov le-teh – kakih 15 tisoč – pa se je odločilo za tuje univerze. Iz podatkov je razvidno, da se je število študentov na tujih univerzah v zadnjih petih letih postopoma dvigovalo, tako je Madžarska lani dosegla negativen rekord, saj se je na domače univerze prijavilo 20 tisoč študentov manj kot leto prej.

Študentje, ki se odločijo za tujino, si največkrat izberejo Avstrijo, Nemčijo ali Veliko Britanijo. Zaradi tega, ker je Velika Britanija zapustila Evropsko unijo, se bo študij v tej državi verjetno znatno podražil, to bo verjetno vplivalo tudi na število dijakov, ki se bodo letos prijavili na britanske univerze. Po podatkih raziskave bo manjši vpliv na odločitve imel virus covid-19, saj je kakih 70 odstotkov dijakov in tudi njihovih staršev izjavilo, da jih virus ne bo omejeval pri tem, da bi se prijavili na tuje univerze.

»Samo aj mir mam«

Tetica Anuška Šerfec, po dekliško Windisch, vsikšo leto 31. decembra duplansko svetijo. Kak staro leto tak svoj rojstni den, zato ka ranč na silvestrovo so se naraudili leta 1930. Žau, zdaj zavolo virusa so nej mogli tak na veltje svetiti, pa bi leko, zato ka so devetdeseti rojstni den meli. Tetica Anuška so nej znali, depa družina se je zato pripravljala, vsi so prišli pa so go pozdravili. Gda sem je za par dni gorpoisko, še te je vse puno rauž bilau, kak če bi človek v püngraci odo.

- *Tetica Anuška, vi ste kaj znali od tauga, ka se mlajši tak fejst pripravljajo na vaš rojstni den?*

»Nika sem nej vejdlä, dočas ka sem dja zaranka tøj v iži bejla, te cajt so oni vanej tjöjnjo vöokinčali. Gda sem vö na dveri staupila, vse mi je sapa stanila, puno rauž, puno luftbalonov je bilau pa cejla družina je tam stala pred menov. Dja sem sprvoga ranč nej vejdlä, samo sem gledala, ka je te zdaj tau. Leko ti povejm, ka gda sem malo k sebi prišla, te sem djaukala.«

- *Kelko mlajšov mate?*

»Dvej deklee, Anikona pa Mariko, tri vnuke pa tri pravnuke mam. Fejst sem vesela, ka sem tau leko zadobila pa tauma tüt, ka zdravje še tak kak mam. Vse bi dobro bilau, samo težko odim, nodjé me fejst bolijo. Že trno nikan

ne odim, samo k meši, če me pelajo, depa zdaj ta zavolo virusa tō ne odim.«

Anuška pred numerami, steri kažejo, ka je mejla rojstni den, steroga rejdko zadobijo

- *Če malo nazaj mislite na te devetdeset lejt, stere ste*

Zdavanjski kejp izpred dosta-dosta lejt

preživeli, kakšna lejta so bila?

»Do osemdeset lejt je še zato dobro bilau, potistim že od leta do leta vsigdar bola žmetno odim.«

- *Ka je bilau najlepše?*

»Najlepše je tau, gda si mladi pa zdrav, nika te ne boli, leko delaš, leko deš ta, kama štieš. Tau nikdar ne pozabim pa vejn eden najlepši spomin je, gda sem v Medžugorji bejla. Mena je fejst velko veseldje

bilau vanej delati, gda sem po gazdašagi (kmetijski zadruzi) odla pa ranč tak tisti osem lejt tüt, gda sem na pošti bejla. Gda sem vö iz šaule prejšla, te sem pri ednom advokati delala. Tak pomalek sem zato 33 lejt vtjüsprajla, ka zdaj hvala baugi, penzijo mam.«

- *Ka je bilau najbola težko?*

»Vejn te, gda je Rakoši bejo, te je žmetno bilau življenje, da so lüstvo na Hortobágy vozili. Istina, ka so nas nej odpelali, depa že nej dosta falilo, ka bi na red prišli, samo tau smo srečo meli, ka je vövdaro forradalom (revolucija). Dja sem se že tō napautila, ka mo odišla v Avstrijo, zato ka moja padaškinja me je nagačavala, depa te itak sem ostala. Misli la sem si, ka mo dja tam delala, da edno rejč ne vejm nemški. Mojga moža družino so odpelali na Hortobágy, gda so domau prišli, nika so nej meli, vse so njim odpelali pa taznosili. V svojom rami so samo edno ižo dobili, zato ka na drügom tali rama so za občino (tanač) urad vönaprajli.«

- *Kakšna tanače (nasvete) bi dali mlajši generaciji, če telko lejt škejo zadobiti kak vi?*

»Vejš ka, nika dosta dobroga sem nej mejla, ne vejm, kak sem leko telko lejt zadobila. Djesti je tüt nej bilau baug vej, vse bola samo tašo prausno, tau tō istina, ka tau sem dja vsigdar rada mejla, bola kak mesau. Prvin smo tejsto djelä, ka smo pripauvali, svinjau na leto smo gnauk zabadali, tak ka mesa je nej bilau.«

- *Ka so vaša mati doma tjöjali?*

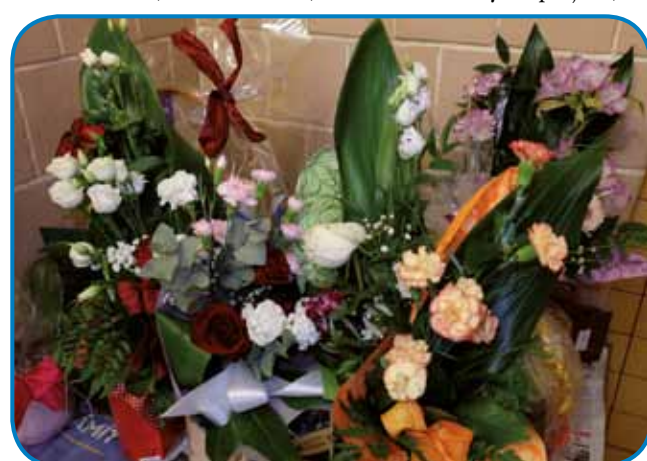
»Dosta vse mlejnoga, kukrčnoga, kromčuvoga, pšeničnoga pa kapüstnoga.

Dja sem sploj rada djelä kukrčni močnik, kaup, dejnski kaup pa vse tašo, ka so

Božji kaut v njej sobi; zadnje čase več samo k meši ojdä, če go nekak odpela

doma pripauvali. Tau je zato zdravo bilau, tak mislim,

Püši pa rauže, stere je dobila od čeri, vnukov pa pravnukov

zato ka tau je vse z rokauv bilau okopano, tistoga reda je še ništie nej špricko. Moja mati je dostakrat pekla, sploj pa če so kakšni svetki bili, depa nej pokaraj, bola pogače, bejklina pa reteše.«

- *Kama ste vozili mlet kukrco pa pšenico?*

»Na Gorejnji Senik, vsikšo leto so oča gnauk krave pregli, naklali so kukrco pa pšenico pa so te pelali na mlin, domau so pa te že melo pripelali.«

- *Kelko je vas doma mlajšov bilau?*

»Nas je doma pet bilau, zdaj smo že samo štirdje, zato ka brat je zdaj nej davnik mrau.

Doma, gde je naš rojstni ram bejo, dobro je bilau gorarasti, lejpo je bilau tam. Kaulak rama smo sploj dosta djabok meli, bilau tašo leto, ka en багаun djabok so oča odali v Šopron.«

- *Če ste svetili devetdeseti rojstni den, te ste kaj malo kloncnili (nazdravili) tō pa mislim, ka nej s kolov. Stero je tisto piti, ka ga vi radi*

mate?

»Malo Kőbányai spidjem, en

glaž, če ga načnem, te ga cejli den pidjem. Vино, če mi odprejo, tisto cejli keden pidjem pa dostakrat še tak mi ne sfali.«

- *Če bi se vam edna želja leko spunila, stera bi bila, ka bi si želeli?*

»Vejš ka, dja nika tašo bi že nej vejdlä sebi želeti, samo tau, dočas ka mo živela, aj mir mam.«

Tetica Anuška, dja vam dobro zdravje žalejn, mir, veseldje pa aj še dugo tak dobro volau mate kak zdaj.

Karči Holec

Od Gorenjoga Senika do Garbolca - 19.

OD VREJOV GERECSA DO DAULOV VÉRTESA

Na bejdvej bregaj šurke vodé Donave leži varaš *Komárom*, gde se leko na Slovaško odpelamo prejk mostá, šteroga so prejkдали lani septembra. Mesto ne zovemo zaman »varaš utrdb« (erődök városa), vejpa na bejdvej stranaj stogijo 3-3 veuke sodačke zidine. Cesar Franc I. je dau utrdbę zdigniti za 200 gezero svoji

geseni tá pride 10-15 gezero divdji gosi – nindrik v Evropi ne počiva telko ftičov vküper na sređi ednoga varaša. Pri jezeri si leko poglednemo »stari grad«, šteri je biu inda svejta najlepša renesančna zidina v rosagi. Tata je eške erična po svoji 21 mlinaj, depa po tistom tabori tó, gde vogrski športniki trenérajó pred olimpijadami.

V vsakšoj maloj, simetričnoj iži v Majkpuszt je živo samo eden püščavnik – vsikši je emo svoj gračenek

sodakov, najbolje erična med njimi je tzv. »monoštorska«. Tau je zidalo dve gezero zidarov in deset gezero culage-rov, njeni 640 sob pa je služilo inda svejta avstrijskoj, kisnej pa sovjetskoj sodačiji. Če se napautimo prauti djugi, pridemo v *Bábolno*, štera je zvün svojoga agrarnoga gospodarstva najbolje erična po konjaj. Kobilarno je tam stvauro cesar Jožef II., ka bi se spravljali z engliškimi in arabskimi konjaji. Pri kobilarni si leko poglednemo muzej s kočujami, v bližanjom arboretumi pa leko gorpóiskemo »cintor« najbolje erični konjov. V dvej sausedni vesnicaj se leko poklonimo spomini dvej poznani ljudi: *Ászár* je rojstna vés veuke igralke Mari Jászai, političar Mihály Táncsics pa se je naraudo v vesnici *Ácsteszer*.

Varaš *Tato* zovemo »mesto vodá«, gde leko svoj špancer začnemo pri »Starom jezeri«. Ta voda je najbolje erična po tejm, ka sprtoleti in

Nej daleč od tistec se začnejo zdigavati bregauvge *Gerecse*. Če se zdignemo v luft, leko vidimo, kakše kvare je v krajini napravilo vókopanje kamla (dolomita in vapnenca). Po bregaj Bükk in Bakony so tū najšli največ, 455 djam pod zemlauv, v lesaj živejo rejtkę rastlike in ftiči. Najvišije v tej bregaj leži vesnica *Tardos*, v šteroj zveksoga Slovaki živéjo. Od tistec je dala vogrska kralica Beatrix s štiridesetimi šifti v Visegrád odpelati redeči kamen, šteri pa je nej biu pravi marmor (márvány), liki samo pofarbani vapnenec. Edna druga narodnost, Nemci, živéjo v vési *Tarján*, štera je najbolje erična po svojom risauskom festivali ljudskoga plesa in plehmuzike. Veuko prauškarsko mesto je gratalo *Pélföld-szentkereszt*, gde v cerkvi držijo prej eden falat istinskoga Kristošovoga križa. Na čüdodelni stüdenec v vési so inda skrb meli templarski vi-tezi, dvej proščenji majo tam

majuša in septembra. Česmo od duge bože poti žedni gratali, nam nej trbej daleč vandrivati. Vино bližanje vesnice *Neszmély* so válili že Rimljani, depa eške gnes pravijo, ka je ta krapla baukša od renski vin. Gvüšno go je madžarski poet Mihály Csokonai tó koštavo, gda je odo k svojoj lüblénoj Lilli (Júlii Vajda), štera je pokopana vrnau v sausednoj vesnici *Dunaalmás*.

Pauleg avtoceste »M1«, v dolini med bregáma Vértés in Gerecse se na dugi vleče varaš *Tatabánya*. Nad njim kralüje »turul«, največši železen ftič v Evropi. Med škrabci drži Árpáda sablo, na glavej má krono, njegve perauti pa so šurke 15 mejterov. Tatabánya eške itak nosi znamenja nekdešnjoga rudarskoga varaša, njeno pripovejst leko spoznamo v več muzejaj. Če smo pa najgir, poglednimo si zbirko veteranski avtonov in motorov, gde med drugimi leko vidimo mašin humorista Kálmána Latabára tó.

Če mesto zapüstimo prauti Tati, pri nogaj Gerecsa najdemo vesnico *Vértesszölös*. Tam je leta 1965 naprejprišla čonta ednoga pračlovóka (ősember), dali so ma imé »Samu«. Takšo človečo fajto so eške nikdar nej najšli, zatok je ta najdba prejkspisala vse, ka smo do tistoga mau znali od stari-stari starcov gnešnji lidi.

Na drugom konci Tatabánye se začne na kauli 3-400 mejtere zdigavati brejg *Vértés*, šteri má vauske doline, šurke planote in dosta djam. Njegvo najbolje romantično mesto je venak *Vértesszentkereszt*, gde stogijo rüševine nekdešnje opatiје. Nej je je več dosta ostalo, vej je pa lüstvo raznosilo njene kamle. K varaši *Oroszlány* sliši cerkvena zidina v *Majkpuszti* tó, gde so kauli cerkve v mali celicaj živeli püščavni-

ki. Baratke v bejli gvantaj so sami, v tüüči premišlávali, samo gnauk na leto so smeli eden z drugim gučati. Püščavnik v svoji 17 celicaj so si gvüšno dali pripelati vino z bližanjoga *Móra*, o šterom so v ednom dokumenti pisali že leta 1138. Spomine na tau delo – preše in zamenice z domanjoga vapnenca - eške itak najdemo v varaši, najbolje erična med njimi je

Od veukoga ftiča »turula« nad Tatabányov v čistom vrejmieni leko vidimo do Oroszlány in Tate

»kapucinska«. V varaškom muzeji si leko poglednemo maketo z drauvnimi, raučno farbanimi svinčenimi sodačkami ranč tak, ta nutpokaže bitko pri Móri na konci leta 1848. Če pa smo že v etom varaši, moremo mujs kauštati švabske dobraute: »kvircedli« je piškot, šteroga so cuj k vini možili, »nusštangli« je orejova palca, »katcenpracl« pa figica brezi mele, štero ranč ne spečejo.

Na tistom tali Vértesa, gde je lejs najbolje gausti, najdemo grad *Csókakő*. Zozidali so ga po roblenji Tatarov, od tistoga mau ga je skoro niške nej mogo nutvzeti. Tam pauleg je že inda svejta pelala poštija, o šteroj so dojspisali prve vogrske rejči (»Feheruuaru rea meneh hodu utu rea« - »na sodačko poštijo prauti Fehérvári«).

Nasređi 18. stoletja je v té vesnice prišlo dosta Bavarcev (bajorok), šteri so tam skoro dvej stoletji méрно delali. S sebov so pripelali krumple,

de so pa rédili lesene črejvle (klumpe) tó. V vési *Gánt* je v 1920-i lejtaj grato eden vekši center vókopanja boksita na Vogrskom, šteri je dau 20 % té rudnine na cejlom svejti. V njenom veškom tali *Vértesszoma* pa eške itak najdemo dugo ulico s 60-70 nemškimi domačijami, v šteraj gordržijo tau etnološko

mikrokulturo.

Na djužnoj strani Vértesa leži mali varaš *Csákvár*, šteri je biu inda svejta središče lončarstva v cejlom Prekodonavji. Zvün spoznavanja pripovejsti té stare meštrije leko najgir turisti vösproba-jo delo na srteli tó, te si pa v centri mesta eške pogledne-jo dvorec Esterházy z orjaškim parkom.

Bregauvge Vértés so ime po tisti ščitaj (»vérték«) dobili, štere so leta 1051 med bežžanjom taličili nemški sodacke - konje pa so si venak donk leko vörejšili. Po tej lejpi stvarinaj je erična djama »Bárac-háza« tó, gde so najšli čonte prakonjov, štere latinski »hipparion« zovéjo.

Najbaukše bau, če mi tó skočimo na svoje konje in odgezdimo prauti jezeri, štero má v vogrskoј rejči gnako ime kak čüdivitni taljanski varaš Benetke (Velence).

-dm-
foto: mtu.gov.hu in
pixabay.com

PRVIVA KRŠČENIKA V SAMOČI PÜSTINJE

Na zemlaju, na šteroj Sloven-
ci zdaj živemo, so naši starci
prišli po leti 568, gda je lüstvo
Langobardov odišlo v Italijo.
Stari Slovenci so napravili
svojo kneževino (fejedelem-
ség) Karantanijo, tam so
krščanjsko vöro gorvzeli pod
knezom Borutom na srejdji 8.
stoletja. Depa niže toga »ro-
saga« so tö živeli
starcí gnešnji
Slovincov, šteri
so kisnej od va-
raša Oglej (Aqui-
leia) prejkvzeli
Kristoša navuk.
Tau misijonsko
delo je pelo patri-
arh **sveti Pavlin
II. (Szent Pauli-
nus)**, šteroga
zovémo »apoštol
Slovincov«.

O tom vučenjaki
brodimo, ka se je
naraudo v ednoj
staroj furlanskoj
držini, stariške
so ga prej poslali
v najvišije šaule.
Leta 776 je od
frankovskega

krala Karla Veukoga daubo
eden veuki grünt, na krales-
kom dvauri pa se je v deset
lejta dosti navčo. Na priliko
pelati rosage, zatok ga je pápa
imenüvo za oglejskoga patri-
arha.

V tajoj funkciji je napiso dosta
knig, v šteraj je brano pravi
navuk o svetom Trojstvu in
Božem materinstvi Marije.
Skomponéro je več hvalnic,
štere so spejali pri sveti me-
šaj. Leta 796 je vküppauzvo
veuki dühovniški djilejš v Če-
dadi, na šterom je vpelo takše
regule, štere so se gordržale
duga stoletja.

Pavlin je večkrat gorpoisko
krajine, gde so živeli stari
Slovenci. Leta 811 sta se s
salzburškim nadpüšpekem
Arnom zgučala, ka de grajn-
ca med njija misijonskima
krajinama na reki Dravi. (Ta
cerkvena meja se je gordržala
do leta 1786.)

Pavlin je naprejšpislo misijon-
ske metoduše med Slovenca-
mi, šteri so živeli niže plamin
Karavank in reke Drave, de je
pa sad svojoga trüda nej do-
živo. Njegvi den svetimo **11.
januara**.

Na slovenskom kalendaru piše
pri **12. januaru** ime Tatjana,

*Antona Püščavnika je skišavo hüdi dü, pošilo ma
je lagve misli in strašne keje - svetnik se jim je
prauti postavlo s postom pa vöro v Bogá*

šteroga krajša varianta Tanja
je trnok prilübleno ime med
Slovenkami. Njina patro-
nuškinja je starokrščanjska
mantrnica **sveta Tacijana
(Szent Tatjana)**, štera je svoj
mladi žitek za Kristoša dala v
3. stoletji.

Tatjana je bila čí rimskoga
bogata, neprijatelji so go kak
krščenico gorzglasili v cajti
cesara Aleksandra Severa.
Gda so go odpelali pred ce-
sara, je batrivno vöповödala
Kristoša ime. Z močjavu svoje
svete molitve je v poganskem
svetišči dojrüšila poganske
balvane, zatok so začnili
zbesnjeni sodacke mlatiti po
njenom obrazi. Lice so gi tr-
gali z železnimi ákli, te pa go
privezali k ednoj sojej. Tatjano
so mantrali z železnimi cveki,
te pa gi dojvrezali vlasé ino
go ličili v vraučo peč. Mantr-
nici pa je nika nej bilau. Gda
so tau krščanjsko deklo pelali

pred divdje stvarine, so se je
tiste zbdjale. Na konci so gi
dojskli glavau, tak je zadobi-
la mantrniški venec.

Češčenje Tatjane se je trnok
rano začnilo v grčkoj, rusoš-
koj in latinskoi Cerkvi. 12. ja-
nuara 1755 je carica Jelisaveta
Petrovna dala stvauriti prvo
univerzo na Rusoškom, tau vi-
siko šaulo je njeni pomočnik
Ivan Šavalov posvetiu svojoj
materi Tatjani. Tak je gratala
ta svetnica patronuškinja vsej,
od leta 2005 pa eške poseba
rusoški štanderov.

Če se človek ne čüti zavolé
krepkoga in batrivnoga, je
najbaukše, če zbeži pred ne-
varnostjov. Tak je Jezoš tö
včiu svoje apoštole, gda jim je
pravo: »Gda do vas preganja-
li v ednom varaši, zbejžite v
drügoga.« Té tanač je poslušno
svetnik za **15. januar** tö, šte-
roga Cerkve česti kak prvoga
püščavnika.

**Sveti Pavel Püščavnik (Re-
mete Szent Pál)** je v püstinjo
zbejžo kak mladenec, vej je pa
več nej mogo trpeti strašno
preganjanje krščanikov v cajti
cesara Decija na srejdji 3. stolet-
ja. De je pa po konci nevarnos-
ti tö tam austo: v sebi je čüto,
ka ga Baug zové, aj ma slüži v
samoči - svojim bratom in se-
stram po vöri pa aj pomaga z
molitvov in pokaurov.

Žitek toga svetnika je dojspi-
so sveti Hieronim (prevajalec
Svetoga pisma) tresti lejt po
njegvoj smrti. Pavel je biu
doma v Tebaj (Thébai) v Egip-
tomi, stariške so ma pomagali,
ka se je vönavčo v grčkoj
in egiptovskoj literaturi. Gda
so se v Romi pripravljali na
gezerolejtnico varaša, se je
cesar Decij odlaučo, ka vsepo-
sedik zapovej staro državno
vöro. Vnaugi krščeniki so po
tistom darüvali poganskim
bogauvom, če pa je tau nekaj
nej včino, so ga čakali graubi
štrafi.

Pavel se je oprvim skriu, te pa
zbejžo v püstinjo - čakalo ga
je trdo življenje. Pri nogaj edne

plamine je najšo edno djamo,
tam je preživo šestdeset lejt
v premišlavanji in molitvi.
Dugo je samo takše datelje
djo, štere je rodila bližanja
palma, z njeni listov pa si je
rédo gvant.

Pred smrtjov ga je gorpoisko
Anton Püščavnik, šteroma
je pripovejdo, ka ma je Baug

*Tatjano so strašno mantrali, de go je pa
ognjena peč tö nej vmorila - njeni krvniki so
zavolo toga tö začnili vörvati v Kristoša*

duga lejta ednoga kovrana
pošilo, šteri ma je vsikši den
pau kolača krüja prineso. Hie-
ronim piše, ka je Pavel doživo
114 lejt.

Pavla največkrat namalajo
v gvanti od palmovi listov, s
kovranom ali dvöma levoma,
šteriva ma kopleta grob. Dau
je ime meniškoma redi pav-
lincov (pálosok), šteroga so
edinoga na Vogrskom stvau-
rili. Pavlinski baratke držijo
Pavla za svojo peldo in patro-
nuša.

Pavla Püščavnika je pokopo
**sveti Anton Püščavnik (Remete
Szent Antal)**, šteri je trnok
prilüblen v krščanjskom svej-
ti. Na Slovenskom ga radi na-
malajo s pujčkom, zvoncom
in palcov v formi litere »T«. Trnok
so ga čestili »antoniani«, šteri
so pomagali lidam, betežnim
v glavej. Lüstvo jim je daval
gesti, šteroga so

vküppoberali z zvoncom, pal-
ca (križ) pa je kazala na tau,
ka so člani pobožne družbe.
Po varaški ulicaj so smeli pela-
ti pujčke, zatok je grato Anton
patronuš živinorejcov.

Sveti Anton je biu oča baratov
in püščavnikov, doma je biu z
Egiptoma. Po smrti svoji stari-
šov je v sebi začüto pozvanje
evangelija, zatok
je svoje grünte
dau sausedom,
drügo imanje
pa raztalo med
srmakami. Odi-
šo je z doma-
nje vesi, goreče
molo v samoči in
gorpoisko bliža-
nje püščavnike.
Zlaudi je Antona
duga lejta stra-
šno skišavo, zvau
ga je v grej neči-
stosti - püščav-
nik je zatok svojo
tejlo tö mantrau.
Gda so prišli
lidgé, ka bi ga
čestili, je raj odi-
šo daleč v püs-
tinjske plamine.

Djo je travo in krü, šteroga so
ma vsakša pau lejta nosili pa-
daške. Dvajsti lejt je edno rejč
nej vöpravo, donk so pa od
vseposedik prihajali lidgé, ka
bi živeli po njegovoj peldi. Gda
se je več nej bojo od lüstva, je
trikrat odišo v larmasti veuki
varaš Aleksandrijo, ka bi bra-
no pravo vöro prauti krivovör-
com arijancom.

Na konci svojoga žitka se je
s svojimi vučeniki spakivo
na eden 1200 mejterov visiki
brejg, gde so si kauli ednoga
stüdenca napravili gračenek.
Gospaud ga je k sebi pauzvo,
gda je dopuno 106 lejt. Čestijo
ga na Vzhodi in Zahodi, mla-
de Slovenke in Slovenci pa so
ga inda dostakrat prosili za
pomauč pri iskanji svojoga
para. Njegvi den svetimo **17.
januara**.

-dm-
ilustraciji:
Szilveszter Bartkó

SPORED SLOVENSkih TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV

OD 8. JANUARJA
DO 14. JANUARJA

PETEK, 15.01.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Ugriznimo znanost: Vpliv metana na podnebje, oddaja o znanosti, 10.35 TV-izložba, 10.50 Strasti, TV-nadaljevanka, 11.20 Naravni parki Slovenije: Geopark Karavanke, 1. del, dokumentarna oddaja, 12.00 Globus, 12.30 Točka preloma, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Nadnarava: Čutila, francoska dokumentarna serija, 14.45 TV-izložba, 15.00 Prislunimo tišini: Invalidi v času epidemije, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.15 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.50 Danin dinosvet, kanadska otroška nanizanka, 16.15 Osvežilna fronta, oddaja za mladostnike, 16.40 Infodrom, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Premagajmo covid 19, 17.55 Duhovni utrip: Srbska pravoslavna cerkev in epidemija, 18.10 Bacek Jon, risanka, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Ptuj 2020: 51. festival narodno-zabavne glasbe Slovenije, 21.25 Alpske vasi: Francija, potopisna oddaja, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Kinoteka: Gori, gospodična, češkoslovaško-italijanski film, 0.05 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.35 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.30 Napovedujemo

PETEK, 15.01.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.50 Videotrak, 10.05 Dobro jutro, 11.55 Alpski magazin, 12.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: smuk (M), 14.25 Biatlon - svetovni pokal: štafeta (M), 16.10 Alpsko smučanje - svetovni pokal: smuk (M), 17.50 Rokomet - svetovno prvenstvo (M), Španija : Brazilija, 19.30 Videotrak, 20.00 Glasba tišine, italijanski film, 21.55 Zadnja beseda! - izbor, 22.40 Alpsko smučanje - svetovni pokal: smuk (M), 0.00 Videotrak, 0.55 Info kanal

SOBOTA, 16.01.2021, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program: Op! 10.30 Infodrom, 10.45 Varuška nindža, nizozemska nadaljevanka za mlade, 11.10 TV-izložba, 11.25 Tarča, 12.40 Kaj govoriš? = So vakeres? 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.50 TV-izložba, 14.05 Znanost o virusu: Cepjenje, pogovorna oddaja, 14.30 Na kratko: Pametna mesta, 14.35 Prislunimo tišini, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.50 TV-izložba, 15.05 Povezani svet: Motnje, ameriška dokumentarna serija, 16.00 Alpe-Donava-Jadran, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Ambienti, 17.45 Zadnja beseda! 18.35 Ozare, 18.40 Vrtne prigode: Štefanov ples, risanka, 18.57 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 Sam pred vsemi, dokumentarni film o zgodovini standup komedije v Sloveniji, 21.00 Neustrašna, britanska nadaljevanka, 21.50 Poročila, Šport, Vreme, 22.15 Sedmi pečat: Dan gneva, španski film, 23.45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.10 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 1.05 Napovedujemo

SOBOTA, 16.01.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Videotrak, 7.00 Najboljše jutro, 8.30 Pričevalci: Marjan Vidmar, 10.35 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (Ž), 1. vožnja, 12.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: smuk (M), 13.35 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (Ž), 2. vožnja, 15.10 Biatlon - svetovni pokal: štafeta (Ž), 16.05 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), ekipna tekma, 17.40 Rokomet - svetovno prvenstvo (M), Slovenija : Rusija, 20.00 Novoletni koncert z Dunaja, dirigent Riccardo Muti, 22.35 Zvezdana: Prva pomoč za starše, 23.35 Laibach - Divided States of America, dokumentarni film, 1.05 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (Ž), 2.45 Videotrak, 3.40 Info kanal

NEDELJA, 17.01.2021, I. spored TVS

7.00 Živ žav, otroški program, 9.30 Danin dinosvet, kanadska otroška nanizanka, 10.00 Sveta maša, prenos iz mariborske stolnice, 11.00 TV-izložba, 11.20 Ozare, 11.25 Obzorja duha, 12.00 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 12.45 Zelena generacija - Generation Renewal/YVF: Manca, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Ptuj 2020: 51. festival narodno-zabavne glasbe Slovenije, 14.45 Alpske vasi, potopisna oddaja, 15.15 TV-izložba, 15.30 Kitajska roba, francoski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme,

17.20 Z Levisonom Woodom po Arabiji, potopis, 18.20 Objemi me, risanka, 18.30 Bacek Jon, risanka, 18.35 Šola za pošasti, risanka, 18.40 Mali Timotej, risanka, 18.45 Mulčki: Od ust do ust, risanka, 18.57 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 Primeri inšpektorja Vrenka, slovenska nadaljevanka, 20.55 Intervju, 21.40 Poročila, Šport, Vreme, 22.10 Naslednja postaja Kiosk, 23.25 J. in O. Bubenček: Doktor Živago, SNG Opera in balet Ljubljana, 23.35 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.00 Dnevnik, 0.20 Politično s Tanjo Gobec, 0.30 Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 0.55 Napovedujemo

NEDELJA, 17.01.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 5.40 Videotrak, 6.45 Duhovni utrip: Srbska pravoslavna cerkev in epidemija, 7.00 Premagajmo covid 19, 7.30 Začnimo znova, slovenska nanizanka, 8.50 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (Ž), 1. vožnja, 10.10 Alpsko smučanje - svetovni pokal: slalom (M), 1. vožnja, 11.50 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (Ž), 2. vožnja, 13.10 Alpsko smučanje - svetovni pokal: slalom (M), 2. vožnja, 14.15 Biatlon - svetovni pokal: skupinski start (Ž), 14.55 Biatlon - svetovni pokal: skupinski start (M), 15.50 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), 17.50 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (Ž), 18.40 Videotrak, 19.50 Žrebanje Lota, 20.20 Rokomet - svetovno prvenstvo (M), Španija : Poljska, 22.00 Gori, gospodična, češkoslovaško-italijanski film, 23.15 Zvezdana: Prva pomoč za starše, 0.10 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (Ž), 1.35 Videotrak, 2.40 Info kanal

PONEDELJEK, 18.01.2021, I. spored TVS

6.30 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Obzorja duha: Ekumenizem, 10.45 TV-izložba, 11.00 Strasti, TV-nadaljevanka, 11.30 Naravni parki Slovenije: Geopark Karavanke, dokumentarna oddaja, 12.00 Intervju, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Rusija malo drugače: Amater na Elbrusu, švicarska dokumentarna serija, 14.40 S-prehodi, 15.10 Rojaki, 15.30 Dober dan, Koroska, 16.00 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Kulturni vrhovi: Tunjice pri Kamniku, dokumentarna oddaja, 18.00 Nejko, risanka, 18.05 Simon: Skrivnost, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 Studio City, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Pisave: Brane Senegačnik, Anja Golob in Ivan Antič, 23.25 Glasbeni večer, 0.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.35 Napovedujemo

PONEDELJEK, 18.01.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.30 Videotrak, 11.30 Dobro jutro, 13.50 Prislunimo tišini, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.20 Moj narobe svet, dokumentarni film, 15.30 Zadnja beseda!, 16.25 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.10 Zelena generacija - Generation Renewal/YVF: Manca, 17.40 Rokomet - svetovno prvenstvo (M), Slovenija : Belorusija, 20.00 Odpotovanja: Kanada: Na sever, potopis, 20.45 Dediščina Evrope: Doktor Thorne, britanska nadaljevanka, 21.40 Z Graysonom Perryjem po ZDA: Wisconsin, britanska dokumentarna serija, 22.30 Boris, Milena, Radko, TV-priredba gledališke predstave SNG Drama Ljubljana, 0.25 Šport, 1.55 Videotrak, 2.55 Info kanal

TOREK, 19.01.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Pisave: Brane Senegačnik, Anja Golob in Ivan Antič, 10.40 TV-izložba, 10.55 Strasti, TV-nadaljevanka, 11.30 Naravni parki Slovenije: Geopark Karavanke, 3. del, dokumentarna oddaja, 12.00 Tednik, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Rusija malo drugače: Iskanje bistva na Bajkalskem jezeru, švicarska dokumentarna serija, 14.40 TV-izložba, 14.55 Duhovni utrip: Srbska pravoslavna cerkev in epidemija, 15.10 Kanape - Kanapé, oddaja za mlade, 15.40 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Informativna izobraževalna oddaja, 18.05 Kalimero: Pripravljen na vzlet, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Koristolovec, britanska nadaljevanka, 20.50 Urad 39 - Kimov bankomat, nemška dokumentarna oddaja, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Pričevalci: Gašper Ru-

dolf, 1. del, 1.30 Dnevnik Slovencev v Italiji, 2.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.55 Napovedujemo

TOREK, 19.01.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 11.00 Videotrak, 12.15 Dobro jutro, 14.35 Alpe-Donava-Jadran, 15.20 Avtomobilnost, 16.10 Mama je ena sama, slovenska dokumentarna povest, 17.15 Sam pred vsemi, dokumentarni film o zgodovini standup komedije v Sloveniji, 18.15 Slovenec po izbiri, dokumentarni film, 19.10 Videotrak, 20.20 Rokomet - svetovno prvenstvo (M), Nemčija : Madžarska, 22.00 Kitajska roba, francoski film, 23.30 Kaj govoriš? = So vakeres?, 23.45 Šport, 1.15 Videotrak, 2.20 Info kanal

SREDA, 20.01.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Informativna izobraževalna oddaja, 10.40 TV-izložba, 11.00 Strasti, TV-nadaljevanka, 11.30 Biotopi: Bober - dvajset let po ponovni naselitvi, dokumentarna oddaja, 11.55 Studio City, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Rusija malo drugače, švicarska dokumentarna serija, 14.40 Osmi dan, 15.15 Rojaki, 15.30 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 16.05 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Družbeni fenomeni, izobraževalno-dokumentarna oddaja, 17.50 50 knjig, ki so nas napisale: Vitomil Zupan: Menuet za kitaro, 18.00 Zmedi gre v Zakajzato, risanka, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Film tedna: Afrika, izraelski film, 21.25 Moški, kratki igrani film AGRFT, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Sveto in svet, 23.45 Družbeni fenomeni: Sreča na ukaz, izobraževalno-dokumentarna oddaja, 0.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.35 Napovedujemo

SREDA, 20.01.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.55 Videotrak, 10.00 Sveta maša, posnetek iz mariborske stolnice, 11.10 Kanape - Kanapé, oddaja za mlade, 12.00 Dobro jutro, 14.40 Ambienti, 15.20 39. mednarodni folklorni festival Beltinci: Le plesat me pelji, 16.45 Z Levisonom Woodom po Arabiji: Dolina preteklosti, potopis, 17.40 Trenutek reke, dokumentarni film, 18.45 Videotrak, 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Jonas Kaufmann, tenor za vse čase, angleški dokumentarni film, 21.00 Moje mnenje, 21.55 Ničevo seme, novozelandska nadaljevanka, 22.45 Irena, lahko noč, dokumentarna oddaja, 23.40 Šport, 1.10 Videotrak, 2.15 Info kanal

ČETRTEK, 21.01.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Družbeni fenomeni, izobraževalno-dokumentarna oddaja, 10.30 TV-izložba, 10.45 Strasti, TV-nadaljevanka, 11.15 Sove, dokumentarna oddaja, 12.05 Moje mnenje, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Rusija malo drugače, švicarska dokumentarna serija, 14.40 Slovenci v Italiji, 15.10 Brez meja - Határtalan, 15.45 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 17.50 Na kratko: Resnica, 18.00 Dinotačke: Kar je bilo naše, risanka, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tarča, Globus, Točka preloma, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.25 Dediščina Evrope, britanska nadaljevanka, 0.20 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 0.45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.15 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.10 Napovedujemo

ČETRTEK, 21.01.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.30 Videotrak, 10.30 Dobro jutro, 13.00 Sveto in svet, 14.10 Biatlon - svetovni pokal: posamična tekma (Ž), 16.00 Ptuj 2020: 51. festival narodno-zabavne glasbe Slovenije, 17.30 New dimension, dokumentarna oddaja, 18.00 Biatlon - svetovni pokal: posamična tekma (Ž), 18.55 Videotrak, 20.00 Skriti Karibi z Joanno Lumley: Od Havane do Haitija, britanska dokumentarna serija, 20.45 Avtomobilnost, 21.20 Ambienti, 21.45 Gala večer slovenskih koreografij - SNG Opera in balet Ljubljana, SNG Maribor, 22.35 Fire & Ice: Vlatko Stefanovski, Vasko Atanasovski in Komorni godalni orkester Slovenske filharmonije, Ljubljana Festival, 23.30 Šport, 1.00 Videotrak, 2.00 Info kanal

Szlovén vagyok!

Szlovénnek születél, maradj is meg annak!

2021-ben Magyarországon népszámlálás lesz!

Kérjük, jelölje meg vagy jelezze a számlálóbiztosnak,
hogy ÖN SZLOVÉNNEK vallja magát!

Ez fontos azért, hogy nemzetiségünk fennmaradjon,
megmaradjon szlovén kultúránk és anyanyelvünk.

SLOVENEK SEM SZLOVÉN VAGYOK

2021. Népszámlálás Magyarországon / Leta 2021 do na Vogrskom lüstvo vküppisali.
Info: Országos Szlovén Önkormányzat 9985 Felsőszőlőnk, Templom út 8.
Tel.: 06 94 534 024

70 let Planinskega društva Matica Murska Sobota

Od Pomurske planinske poti do visokogorja

Leta 1950 so se v Murski Soboti zbrali prekmurski ljubitelji gora in pohodništva ter ustanovili Planinsko društvo Matica Murska Sobota, v katerem je danes 444 članov. Večina jih je iz občin, ki so v upravni enoti Murska Sobota, so pa tudi iz drugih pomurskih občin, je povedal predsednik PD Matica Murska Sobota Jože Ružič. Sedež društva je v Murski Soboti, sekcije mladih planincev so na OŠ II, OŠ III in OŠ IV Murs-

in izobraževanje vseh starostnih skupin članstva osnovna in najpomembnejša naloga društva. V vseh letih obstoja društva smo izšolali veliko strokovnega kadra: planinske vodnike, mentorje planinske vzgoje in markaciste. *Vendar pa je novih vse manj. Preveč je odgovornosti, izpostavljenosti, to pa tudi zahteva veliko prostega časa. Delajo pa vedno prostovoljno.* Zaradi načrtnega dela z osnovnošolci

Na pohodu z uporabniki varstveno-delovnega centra

ka Sobota, OŠ Puconci in OŠ Rogošci, člani pa so tudi v Varstveno-delovnem centru Murska Sobota. Lani je bilo zaradi pandemije pohodov in aktivnosti precej manj kot prejšnja leta. Prav tako niso organizirali prireditve ob jubileju, ki so jo preložili na letos. V društvu je trinajst planinskih vodnikov z licenco, šest mentorjev planinske vzgoje in dvanajst markacistov, dodaja Jože Ružič. Vzdržujejo Pomursko planinsko pot na relacijah Murska Sobota – Tromejnik, Veržej – Velika Polana in Bodonci – Radenci, Evropsko pešpot E – 7 na relaciji Hodoš – Veržej, evropsko kulturno pot Sv. Martina na relaciji Domanjševci – Sv. Jurij ob Ščavnici, pred dvema letoma pa so obnovili tudi Transverzalo kurirjev in vezistov na relaciji Gančani – Maribor: »Delo društva je vedno pestro, a tudi zahtevno. Čas, odmerjen za obisk gora, postaja vse krajši. Cilji obiskovalcev gora so vse bolj zahtevni, kar sili v večje tveganje. Vse to slabo vpliva na varnost obiskovalcev gora. Zato sta vzgoja

so imeli zelo dobre uspehe na državnih tekmovanjih Mladina in gore.

Poseben pečat daje društvu sodelovanje z Varstveno-delovnim centrom Murska Sobota: »Eno redkih planinskih društev v Sloveniji smo, ki organizira pohode za ljudi s posebnimi potrebami. Z leti smo z njimi postali res pravi prijatelji in naša druženja so vedno polna dobre volje. Pri pohodih vedno sodelujejo njihovi mentorji – strokovni delavci iz VDC, ker bolje poznajo posameznike,« je poudaril Jože Ružič. In dodal, da je opravljeno delo seveda tudi zasluga njegovih predhodnikov, od prvega pobudnika za ustanovitev dr. Jožka Pezdircar, častnega predsednika društva Evgena Titana, Marije Vild, Mirka Baligača – Dimeka in mnogih drugih, ki so prispevali, da je društvo nastalo, se razvijalo in prehodilo to sedemdeset let dolgo pot.

Jože Gabor

Fotografija: osebni arhiv
Jožeta Ružiča

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska
Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna
slovenska samouprava, Urad
predsednika vlade, oddelek za
narodnosti, Zveza Slovencev na
Madžarskem in Urad vlade RS za
Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno
2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR.
Za ostale države 52 EUR ali
52 USD.
Številka bančnega računa: HU75
11747068 20019127 00000000.
SWIFT koda: OTPVHUHB